

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. van den Berg	Datum	28 januari 2021
Doorkiesnummer	030 - 28 64926	Kenmerk	8484681
E-mail	els.van.den.berg@utrecht.nl	Onderwerp	Update tijdig bieden van passende jeugdhulp
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Jeugd en Jeugdzorg

Geachte leden van de raad,

In navolging op de raadsbrief van [9 maart 2020](#) informeerden wij u op [3 november 2020](#) over de stand van zaken, waarin het nog niet in alle gevallen lukte om tijdig passende jeugdhulp en ondersteuning in te zetten voor Utrechtse jeugdigen en gezinnen.

Als gevolg van corona zien we de afgelopen maanden de druk op het tijdig bieden van passende jeugdhulp toenemen door bijvoorbeeld verzwaring van de zorgvragen (o.a. bij jongeren) en een langere zorgduur. We zien een toename van zorgvragen en tegelijkertijd uitval van personeel door ziekte, quarantaine en thuisonderwijs. We zien dat onze partners en professionals alles op alles zetten om zorgvragen snel op te pakken, en zeker de urgente zorgvragen. Maar de druk op hen neemt door de huidige situatie sterk toe. Hierdoor zien we dat Utrechtse kinderen en gezinnen langer op zorg moeten wachten dan wij met elkaar willen. We hebben u hier ook over geïnformeerd in de brief van 19 januari jl. Deze situatie vinden we zorgelijk en onwenselijk.

In deze brief informeren wij u over de stand van zaken met betrekking tot het tijdig bieden van passende jeugdhulp en de voortgang van de ingezette acties, die we steeds nauwgezet en kort cyclisch monitoren en bijsturen waar dit kan. Daarnaast schetsen we de impact die corona heeft en welke acties en maatregelen we komende periode nemen om de wachttijden terug te dringen en tegelijkertijd de zorg voor Utrechtse jeugdigen te blijven verbeteren en vernieuwen.

Huidige situatie m.b.t. wachttijden

Lokalis, KOOS Utrecht en Spoor030 zien op verschillende manieren de impact van corona terug in de zorgvraag. Onder meer als gevolg van een uitgestelde zorgvraag, zien we dat de druk op het tijdig bieden van zorg nu toeneemt.

De partijen geven ook aan dat de zorg langer duurt, onder andere omdat de zorgvraag zwaarder is geworden als gevolg van de impact van corona. Dit zien ze zowel bij de gezinnen, kinderen en jongeren die al in zorg zijn, als bij nieuwe instroom. Ze zien bijvoorbeeld een toename van vragen rond angst en depressie bij jongeren. Daarnaast duren trajecten langer door uitval van zorg, door ziekte bij cliënten en hulpverleners, het afzeggen van afspraken en doordat trajecten minder snel kunnen worden afgerond. Omdat zorgtrajecten langer duren, is logischerwijs minder ruimte voor

instroom van cliënten. Er wordt steeds een afweging gemaakt waarbij de meest urgente zorgvragen direct worden opgepakt. Voor jeugdigen en gezinnen die langer moeten wachten op hulp, is er een vaste contactpersoon die minstens één keer per maand contact opneemt om te horen hoe het gaat. Ook wordt besproken of er alternatieve vormen van ondersteuning (in de tussentijd) mogelijk zijn vanuit bijvoorbeeld de sociale basis.

Sinds de start van de tweede lockdown begin december vorig jaar, zien de partijen ook dat de maatregelen impact hebben op de inzet van hun professionals. Veel van de professionals hebben kinderen thuis en zoeken naar een combinatie van thuisonderwijs en het bieden van zorg aan hun cliënten. Ook dit heeft impact op de mate waarin de organisaties in staat zijn om de wachttijden te verminderen.

Context en impact van corona

Het vraagstuk rondom het tijdig bieden van jeugdhulp is geen nieuw vraagstuk, en ook niet specifiek voor de Utrechtse context. Daarnaast zien we in de afgelopen periode dat als gevolg van corona de druk op het tijdig bieden van jeugdhulp toeneemt, dit wordt ook landelijk gezien en vinden we een zorgwekkende ontwikkeling. Deze zorgen agenderen we bij de VNG en het Rijk. De situatie waarin we te maken hebben met een groeiende vraag naar jeugdhulp¹, roept ook al langer de vraag op of goede uitvoering van de Jeugdwet met de rijksmiddelen die beschikbaar worden gesteld, mogelijk is. Hierover is landelijk het AEF rapport Stelsel in groei verschenen waarover u in een eerdere [brief](#) op 18 december 2020 bent geïnformeerd.

Achterliggende oorzaken voor het relatief grote beroep op jeugdhulp zijn bijvoorbeeld de druk van de prestatie maatschappij op jeugdigen, schulden binnen gezinnen en de effecten daarvan op de kinderen, of social mediagebruik. Deze vraagstukken zijn niet op te lossen met alleen het organiseren van meer jeugdhulp, maar vragen om een bredere maatschappelijke inzet. Dat is waar we ons met de transformatie in Utrecht op richten, en vormt ook een belangrijk uitgangspunt bij onze inzet op het tijdig bieden van passende jeugdhulp.

De druk op de zorg en het vraagstuk van tijdig passende zorg bieden, in combinatie met corona zijn ook in Utrecht financieel zichtbaar. De financiële ruimte die we in 2020 zagen door de incidentele middelen voor jeugd is voor een groot deel nodig geweest om passende zorg te kunnen blijven bieden. Voor 2021 zien we daarnaast dat KOOS en Spoor030 extra ruimte nodig hebben om zorg te bieden in tijden van corona en de transformatie verder te brengen. Zoals hiervoor al aangegeven duurt de zorg, mede door corona langer en wordt de zorgvraag in een aantal gevallen ook zwaarder. Dit zien we in de nieuwe cliënten die KOOS en Spoor030 zorg bieden vanaf 2020, maar ook in de zorg die overgedragen is vanuit de aanbieders zorgcontinuïteit. Dit heeft er ook toe geleid dat in minder casussen dan verwacht de zorg al in 2020 kon worden afgerond, waardoor ook deze zorg is overgedragen aan KOOS en Spoor030. De combinatie van deze factoren zorgt er bij KOOS en Spoor030 voor dat er minder ruimte overblijft om voldoende in te zetten op de transformatie. Daar komt bij, dat samenwerken met andere professionals in de wijken een belangrijk element in de transformatie is. Dit wordt bemoeilijkt door bijvoorbeeld de beperking van elkaar niet live te kunnen ontmoeten. Om voldoende ruimte te hebben om in te blijven zetten op de transformatie is in 2021 extra budget vrijgemaakt.

¹ Rapport [NJI](#): Het groeiend jeugdzorggebruik

Basiszorg door Lokalis

Bijna alle gezinnen die zich melden bij het buurtteam of daar op een andere manier in beeld komen, krijgen binnen 5 dagen een kennismakingsgesprek of later op hun verzoek (in 2019 was dat 85%, in 2020 80%). In het laatste kwartaal van 2020 zien we dat 85% van de gezinnen een kennismakingsgesprek krijgen aangeboden binnen 5 werkdagen. Na het kennismakingsgesprek, waarin o.a. een inschatting wordt gemaakt van de urgentie van de hulpvraag, start in 15 buurtteams de hulpverlening direct. In 7 van de 22 buurtteams lukt dit niet en start de begeleiding gemiddeld 2 tot 8 weken na het kennismakingsgesprek.

In november was de druk op het Buurtteam in Overvecht Spoorzoom hoog. Doordat er in deze buurt veel urgente vragen zijn, zoals zorgmeldingen en financiële crises, was destijds minder tijd om de minder dringende kwesties op te pakken. Door extra inzet van capaciteit (ook vanuit andere buurtteams) is het aantal wachtenden en de gemiddelde wachttijd in Overvecht de afgelopen periode afgenomen. Lokalis ziet dat in andere buurten de druk op het tijdig bieden van zorg is toegenomen. Dit komt vooral doordat er minder trajecten worden afgesloten. Hiervoor zien we twee belangrijke oorzaken. Enerzijds is problematiek bij gezinnen is verergerd (of zijn er meer risicofactoren aanwezig) en daarnaast vinden gezinswerkers het lastig om 'digitaal af te sluiten' omdat moeilijk is om goed zicht te hebben op het gezin. Dit resulteert in de buurten Leidsche Rijn, West, Lunetten, Noordoost en Vleuterweide tot een gemiddelde wachttijd tussen kennismaking en start ondersteuning tussen de 5 en 9 weken. De gezinnen die op de wachtlijst staan hebben allemaal een kennismakingsgesprek gehad.

Ook in Kanaleneiland Zuid is de wachttijd gemiddeld 9 weken. Het aantal wachtenden is hier echter laag (6). De gezinnen die op de wachtlijst staan hebben allemaal een kennismakingsgesprek gehad. Vanaf dat moment is er eens per maand contact met de gezinswerker. Ook is gekeken of er in de tussentijd al ondersteuning geboden kan worden vanuit bijvoorbeeld de sociale basis. Zo is soms al ondersteuning vanuit de sociaal raadslieden, specialistisch hulp of is er netwerk ingezet als steun, soms kunnen mensen aan de slag met de tips vanuit het kennismakingsgesprek. In enkele gevallen gaat het ook om het lastig plannen van het vervolgggesprek doordat problemen bijvoorbeeld vooral school gerelateerd zijn.

Specialistische jeugdhulp door KOOS Utrecht en Spoor030

KOOS Utrecht

In alle wijken waar KOOS hulp biedt start 32% tot 60% van de zorg binnen 4 weken. Het betreft hier crisissituaties (zowel op pedagogisch als psychisch vlak), bijvoorbeeld zorgvragen over het jonge kind (0-4 jaar), angst en/of somberheid of situaties waarin schooluitval dreigt of speelt. Ten tijde van de vorige raadsbrief in november betrof dit nog 25% tot 40%. Kortom, het valt in het vierde kwartaal van 2020 op dat het aantal vragen dat met spoed opgepakt wordt bij KOOS, stijgt.

Daarnaast vragen de wijken Vleuten en Leidsche Rijn specifiek aandacht. De wachttijd in Vleuten loopt in 30% van de gevallen op tot 16-24 weken, in Leidsche Rijn is dit in 20% van de gevallen. Door het toenemende aantal spoedvragen wordt de duur van de wachttijd voor de minder urgente zorgvragen langer, omdat de spoedvragen wel direct worden opgepakt. Dit is niet wat we willen voor gezinnen, en daarom starten we in de wijken Vleuten en Leidsche Rijn met een meer wijkgerichte aanpak (zie hieronder bij 'Resultaten acties tot nu toe').

Alle wachtenden zijn wel in beeld bij KOOS en hun samenwerkingspartners en hebben kennisgemaakt met een contactpersoon bij KOOS. Met deze gezinnen is meegedacht over passende alternatieven, zoals inzet van het buurtteam, kernpartneraanpak op school of vrijgevestigde praktijken. Een deel van deze gezinnen kiest ervoor om te wachten totdat zij bij KOOS kunnen starten met zorg in plaats van te starten met één van deze alternatieven. Bij de andere gezinnen op de wachtlijst van KOOS is parallel al wel door informele zorg, buurtteam of een vrijgevestigde praktijk gestart, en voegt KOOS eventueel later aanvullend in.

Spoor030

In vergelijking met de situatie in november ervaart Spoor030 de afgelopen periode ook een toenemende druk op het tijdig bieden van passende zorg. Waar begin november bijna alle cliënten nog binnen 4 tot 8 weken met zorg startten, loopt de wachttijd momenteel in sommige wijken op. Met name in de wijken Noordwest, Overvecht en Oost wachten sommige jeugdigen nu 12 tot 24 weken op zorg. Net als bij KOOS heeft ook dit te maken met de ontwikkeling die Spoor030 sinds november ziet. Namelijk een verzwaring van de problematiek bij nieuwe instroom en een toename in het aantal spoedvragen (sinds het najaar ziet Spoor030 een toename van 15% in het aantal crisisgevoelige zaken). Ter illustratie, per november startte een nieuwe medewerker in één van de teams om voor een aanzienlijk deel van de cliënten op de wachtlijst de zorg te starten. Deze medewerker is vrijwel geheel ingezet om spoedvragen op te pakken. Dit geldt ook voor nieuwe medewerkers die onlangs bij KOOS zijn gestart.

Zoals aangegeven hierboven vragen crisisgevoelige zorgvragen om een bovengemiddelde inzet met als gevolg een toename van de wachttijd voor cliënten met andere (minder urgente) zorgvragen, in Noordwest, Overvecht en Oost loopt dit op van 12 tot 24 weken. Naar aanleiding van deze urgente situatie gaan we ook in deze wijken in 2021 aan de slag met het versneld verminderen van de wachttijden én het versterken van de transformatie (zie hieronder bij 'Komende periode').

Resultaten acties tot nu toe

In de [raadsbrief](#) van 3 november 2020 beschreven we welke acties Lokalis, KOOS en Spoor030 inzetten om tijdig passende zorg te organiseren voor Utrechtse jeugdigen en gezinnen. Voor het merendeel zijn dit acties die doorlopen. Deels zijn de effecten van deze acties op lange termijn zichtbaar, maar voor een deel zijn er ook al resultaten te benoemen. Hieronder ter illustratie een aantal voorbeelden:

- Lokalis zette de afgelopen periode extra capaciteit in bij het buurtteam Overvecht, waardoor het merendeel van de cliënten in Overvecht op dit moment tijdig zorg kan ontvangen.
- Lokalis heeft centraal de wachtenden georganiseerd, zodat gezinswerkers van andere buurtteams die ruimte hebben deze wachtenden kunnen oppakken.
- KOOS en Spoor030 hebben de afgelopen periode extra professionals geworven die zijn gestart of op korte termijn starten. Ook in 2021 wordt hier op ingezet. Het arbeidsmarktvraagstuk blijft hierbij wel spelen voor een aantal specifieke expertises, zoals GZ-psychologen of systeemtherapeuten.
- KOOS, Spoor030 en het buurtteam kijken met elkaar kritischer naar wie wat kan betekenen in de vraag van een gezin of jeugdige (sociale basis, basiszorg of aanvullende zorg).
- Spoor030 heeft zorgmatchers aangenomen die in de eerste maanden van 2021 starten in Overvecht en Noordwest. Deze zorgmatchers nemen coördinerende taken over van professionals waardoor er meer capaciteit vrij komt voor het bieden van zorg aan cliënten.
- Spoor030 en KOOS bieden groepsgericht zorg aan (soms in samenwerking met buurtteam en JGZ) rondom bijvoorbeeld omgaan met agressie, echtscheidsvraagstukken, verslaving, zelfvertrouwen en inzet voor ouders op versterking bij opvoedvraagstukken.

- Binnen KOOS is eind 2020 gestart met meer aandacht besteden aan het afronden van casussen in je caseload: wat vraagt dit van jou als professional hoe zorg je dat je echt aanvullend blijft? Dit levert goede inzichten op én vraagt ook stevig samenspel met partners in het voorliggende veld.
- KOOS start in de eerste maanden van 2021 met het bieden van eHealth aan cliënten na het kennismakingsgesprek, dit ter overbrugging van de tijd tot aan de daadwerkelijke start van de zorg.
- KOOS, huisartsen, BT en JGZ organiseren in Vleuten gezamenlijk een webinar voor ouders omdat zij zien dat er onrust is bij ouders rondom vraagstukken bij jongeren (mede ingegeven door corona). Het doel is om ouders meer handvatten te geven en ook onrust (crisis) te voorkomen.
- In de wijken Vleuten en Leidsche Rijn gaan we met KOOS en partners uit de basiszorg en sociale basis meer wijkgericht aan de slag met het analyseren van zorgvragen. Op basis van deze analyse wordt gekeken of hulp en ondersteuning anders kan worden ingezet en meer in aansluiting op het normale leven.

Komende periode

We zien dat alle partners zich volop inzetten om jongeren, kinderen en gezinnen tijdig passende zorg te bieden, maar ook dat we er zeker nog niet zijn. Op basis van deze stand van zaken en door de toenemende druk op het tijdig bieden van zorg als gevolg van corona, zien we dat er meer nodig is in 2021.

Omdat in sommige wijken de wachttijden bij KOOS en Spoor030 zo'n urgent vraagstuk zijn, zetten we met extra financiering in op het versneld verminderen van de wachttijden én het versterken van de transformatie. Hierover is meer te lezen in de brief Maatregel versneld vernieuwen (kenmerk: 8407467) die tegelijkertijd met deze brief wordt aangeboden. De extra inzet moet aansluiten op de specifieke vraag in de wijk, in lijn met onze leidende principes, met goede samenwerking tussen de verschillende partners in de buurt en met de nadruk op slimme en innovatieve oplossingen door bijvoorbeeld meer groepsaanbod en digitalisering. Daarbij kijken we hoe we de kennis van professionals en andere experts kunnen benutten bij de oplossingen voor dit vraagstuk.

Tot slot

Het is nog moeilijk te voorspellen hoe corona en de impact hiervan op de zorg voor jeugd, zich de komende tijd zal ontwikkelen. Desondanks blijven we samen met onze partners in de stad steeds zoeken naar hoe we de zorg voor Utrechtse jeugdigen en gezinnen tijdig kunnen organiseren. We volgen en monitoren de ontwikkeling nauwgezet met onze partijen aan de hand van data.

Bij de voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda dit voorjaar, en zoveel eerder als nodig, zullen wij u opnieuw een update geven met betrekking tot het tijdig bieden van passende jeugdhulp in onze stad. Daarnaast bieden we raadsleden een expertmeeting aan waarin zij in gesprek kunnen met professionals basiszorg en aanvullende jeugdhulp over de inzet op en complexiteit rondom het tijdig bieden van passende jeugdhulp en de beoogde transformatie.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,